

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
34. årgang nr. 2
Juni 2016

**Indhold: Formandens beretning 3 · Farvel 5 · Generalforsamlingsreferat 6 · Nye ord 8
Mange slags dansk 10 · Debatmøde 12 · Nye bøger 13 · Bandeord 14 · Modersmålsprisen 16**

Afsked

Ved generalforsamlingen i Lyngby Stadsbibliotek var der et beklageligt farvel til næstformanden, Henrik Munck, der efter 12 år i bestyrelsen og 10 år som formandens uundværlige højrehånd havde ønsket at trække sig tilbage. Henrik Munck har været bestyrelsens flittige tovholder og iscenesætter ved mange arrangementer, og i redaktionel sammenhæng er det også trist at skulle mangle Henrik Munck som iderig leverandør. Som formand for Selskabets medieudvalg sørgede han for de fyldestgørende referater fra arrangementerne og gav medlemmerne et levende indtryk af de begivenheder, de ikke selv havde oplevet. Henrik Muncks sidste opgave blev at referere denne generalforsamling, der udnævnte ham til æresmedlem af Selskabet. Hvordan han får refereret sig rundt om denne fortjente æresbevisning, kan man læse inde i bladet. Også Niels Bjerring havde valgt at trække sig fra bestyrelsesarbejdet efter 5 år. Niels Bjerrings prægnante stemmeføring markerede sig især ved arrangementernes musikalske indslag. Hans hjertesag har været den klare artikulation, der ikke er på mode i disse år, heller ikke blandt nogle af tidens mest populære skuespillere. Til gengæld kan man glæde sig over, at standarden er ganske høj hos nyhedsværterne i tv, her er det kun mimikken, der undertiden kunne have gavn af lidt sordin.

Seniorforsker Pia Jarvad har til dette nummer lavet sin årlige rapport om nye ord i dansk. Den bringer også en grafik over, hvor længe fagfolk tror, de nye ord vil holde. Læserne kan her måle deres egen fornemmelse med eksperternes.

Forud for generalforsamlingen indledte Michael Ejstrup med et oplæg til debat om dialekter.

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt.

Oplag: 800 eksemplarer.

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
FOR MODERSMÅL-SELSKABETS MEDIER:
Jørgen Christian Wind Nielsen

REDAKTØR FOR SPROG & SAMFUND:
Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:
Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:
Clausen grafik
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemskontingent 250 kr.
(portogebyr – udlandet: 83 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215

Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: Modersmål-Selskabet

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylus Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 2035 8675, e-post: jcn@modersmaalselskabet.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Dalgas Have 6, 1. th., 2000 Frederiksberg,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaalselskabet.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Ph.d. Irina Bjørnø,
tlf. 4038 4284, e-post: belbooks.dk@gmail.com

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
e-post: ic@modersmaalselskabet.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
e-post: adamh@modersmaalselskabet.dk

Lektor Mette Bjørnvig Kaufmann,
e-post: mbk@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
tlf. 4585 7644, e-post: gtl@modersmaalselskabet.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
tlf. 3828 6648, e-post: ct@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Ulla Susanne Weinreich,
tlf. 2386 3345, e-post: usw@modersmaalselskabet.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Lektor Lise Bostrup,
e-post: lb@modersmaalselskabet.dk

Lars Ove Sørensen,
e-post: los@modersmaalselskabet.dk

Adresseændringer bedes meddelt til sekretariatet.

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind
tlf. 2028 8609, e-post: sek@modersmaalselskabet.dk

Vi har en strategi

Formandens beretning til Modersmål-Selskabets generalforsamling den 19. maj 2016

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

Modersmål-Selskabets fokus var oprindeligt på det talte sprog. Det er det fortsat, men meget er ændret siden da. En stor del af debatten og samtalen i samfundet foregår i dag i de elektroniske og sociale medier. Ikke mindst de sociale medier har frembragt en helt særegen kombination af mundtlighed og skriftlighed, på godt og ondt. Tit hører vi om hadeytringer, grove verbale overfald, mobning og chikane.

Skal Modersmål-Selskabet fortsat spille en rolle, må vi også interessere os for de digitale medier. Men vi holder fast i vores medlemsmøder, hvor det talte sprog er i fokus, og hvor mennesker mødes.

Vi holdt vores prisarrangement og gav Julie Fabricius, en skarp kritiker af især de elektroniske medier, Modersmål-Prisen 2015. Julie Fabricius medvirker i vores arrangement om sproget i medierne på Christiansborg til september.

Vi holdt vores usædvanligt vellykkede årbogspræsentation med 10 af de 14 medvirkende forfattere. Dette mødeformat, som man vil kalde det i dag, mundtlige foredrag med udgangspunkt i en trykt årbog, er en enestående måde at kombinere det skrevne med det talte. Vi skal holde fast i det.

Men vi møder også vores medlemmer og andre interesserede på BogForum. Det er vores opfattelse, at BogForum er en god måde at præsentere Selskabet på.

Modersmål-Selskabet er medarrangør af Sprogdagen og Sprogprisen.dk, der holdes i anledning af Den Europæiske Sprogdag. Fokus er på sproget i erhvervslivet, prisuddeling og et antal veloplagte mundtlige oplæg. Modersmål-Selskabet viser på denne måde, at vi gerne samarbejder med andre om sprog i et lidt bredere perspektiv.

Endelig holdt vi medlemsarrangementet i februar i anledning af den internationale modersmålsdag, hvor vi havde inviteret kultur- og skoleordfører, MF Alex Ahrendtsen til at tale om sprog i Danmark, om sprogpolitik og

sproglov. Arrangementet var meget givende og viste en stærkt engageret og kompetent oplægsholder. Efterfølgende har Alex Ahrendtsen fremlagt beslutningsforslag om et sprogteknologisk råd. Man kan læse om det på vores hjemmeside Vi har deltaget i en konference på Syddansk Universitet om bandeord. Det er der også kommet en artikel ud af.

Vi fastholder vores trykte publikationer, nemlig fire velskrevne og velredigerede medlemsblade årligt, samt en trykt årbog.

I dag mødes mennesker også i dag digitalt. Derfor er Modersmål-Selskabet gået i gang med et omfattende digitaliseringsprojekt, der omfatter alle udgivne numre af Sprog & Samfund og alle udgivne årgange af årbogen. Hertil kommer en omfattende aktivitet på vores flotte hjemmeside, hyppige nyheder på Facebook med mange besøgende. Som det seneste har vi introduceret et elektronisk nyhedsbrev, som der er blevet taget rigtig godt imod. Dette tænkes udsendt i forbindelse med arrangementer, eller når bestyrelsen ønsker at kommunikere noget særligt til medlemmerne, eksempelvis om en Danmarkskanon eller en møderække på Folkeuniversitet om en sproglov. Vores resultater på internettet vil I høre mere om som en del af denne beretning om et øjeblik. Vores digitaliseringsprojekt bliver lagt frem som et beslutningsforslag til generalforsamlingen.

En trebenet strategi

Trykte medier, digitale medier og fysiske medlemsarrangementer. Det kræver rigtig mange ressourcer og rigtig meget koordinering. Noget af det får vi hjælp til professionelt af vores bladredaktør, af vores layoutere, af vores hjemmesideredaktør og af vores sekretær. Andre opgaver løses af bestyrelsesmedlemmerne, der arbejder helt ulønnede, og af frivillige, aktive medlemmer. Tak til alle, der medvirker til Modersmål-Selskabets aktiviteter, herunder vores sponsorer.

Vi ville gerne lave et medlemsarrangement i Jylland, men det kræver lokal medlemsforankring. Nogen frivillige?

Kulturminister Bertel Haarder har foreslået udarbejdelse af en Danmarkskanon.

Hvad betyder ordet „kanon“ egentlig? Ordet kommer fra græsk og betyder rør eller rettesnor, og derfra udgår betydningen målestang eller forskrift. Nudansk Ordbog siger: Kanon, med trykket på æt, har følgende betydninger:

- en rettesnor, en regel eller et forbillede
- de bøger af Bibelen, som oldtiden anerkendte som ægte (modsat de apokryfe)
- en fortegnelse over helgener
- en flerstemmig sang, hvori samme motiv efterhånden gentages i de forskellige stemmer.

I vores sammenhæng er det kanon forstået som „*en beskrivelse, der tjener som rettesnor eller forbillede*“. Med andre ord fungerer en kanon som en rød tråd, dvs. at kanon er en måde at skabe sammenhæng på. Der er mange måder at lave en kanon på. Inden for forskellige faggrupper lægger man særlige kriterier til grund. Ideen er, at man bestemmer sig for et sæt spilleregler, dvs. kriterier. Herudfra opstiller man sin kanon.

Sproget.dk definerer en kanon i litterær sammenhæng som „*en række af litterære værker der efter nogles mening bør regnes for klassiske mesterværker*“, mens Ordnet.dk bruger ord som en „*rettesnor, en forskrift, et forbillede*“.

Vi vil opfordre alle medlemmer af Modersmål-Selskabet, og alle, der indgår i jeres netværk, til fremsende forslag om at det danske sprog indgår som et punkt i en sådan kulturarvskanon.

Modersmål-Selskabet mener, at Danmark, som en lang række andre lande, skal have en sproglov.

Til efteråret udbyder vi i samarbejde med Folkeuniversitetet i København en møderække, der i form af workshops arbejder med forslag til og begrundelser for en sproglov.

Mange af de aktiviteter, som Modersmål-Selskabet er involveret i, strækker sig over mere end et beretningsår. Vedlagt beretningen er en oversigt over kommende aktiviteter i 2016, som er datoset. De fleste af dem har vi arbejdet på også i indværende beretningsår. Især ser vi frem til den store mediekonference på Christiansborg til september i samarbejde med organisationen KLF Kirke & Medier.

Modersmål-Selskabet har formelle samarbejder med andre. Vi har plads i Dansk Sprognævns repræsentantskab. Vi samarbejder med Språkförsvaret i Sverige og med Verein Deutsche Sprache i Tyskland. Endelig er vi medlemmer af Samrådet for de Litterære Selskaber i Danmark. Fordi vi mener, vi i disse organisationer kan hente inspiration og også udbrede kendskabet til Modersmål-Selskabet.

Vi siger farvel til vores suppleant Niels Bjerring og til vores næstformand Henrik Munck. I skal begge have stor tak for jeres indsats indtil nu i og for Modersmål-Selskabet.

Bestyrelsen har udnævnt Henrik Munck til æresmedlem for hans store og langvarige indsats. Selskabet har i forvejen to æresmedlemmer. Gerda Thastum Leffers, bestyrelsesmedlem og medstifter af Selskabet. Tom Høyem, også medstifter af Selskabet. Henrik bliver dermed æresmedlem nummer tre.

Jeg vil bede jer begge komme herop. Tak til jer begge.

BogForum i Bella Center Copenhagen på Amager, 11.-13. november

Årets store bogmesse i København finder sted 11.-13. november i Bella Center Copenhagen. Bogudgivelser, forfattermøder, debatter og litteratur. Modersmål-Selskabet deltager også i år med en stand. Følg med i planlægning og programlægning her <http://www.bogforum.dk/da-DK/Info-om-messen.aspx>

Man skal engagere sig fuldt og helt

Ved generalforsamlingen sagde næstformand Henrik Munck farvel – og tak:

For politiske stillinger og betroede hverv er der ofte sat aldersgrænser eller bremsende regler for genvalg. Det er der ikke i Modersmål-Selskabet. Derfor er den enkelte nødt til selv at trække grænsen, og det har jeg nu gjort. For 12 år siden blev jeg spurgt af min studiekammerat fra økonomistudiet i Aarhus, daværende kasserer i Modersmål-Selskabet og nyligt afdøde Niels Jørgen Ebbensgaard, om jeg ville være dirigent ved Selskabets generalforsamling den 27. maj 2004. Inden jeg gik hjem fra generalforsamlingen, var jeg både blevet meldt ind i Selskabet og blevet medlem af bestyrelsen.

Jeg har hele mit liv haft tre interesser: journalistik, statistik og logistik, der kan oversættes til: leg med ord, leg med tal og leg med leg, altså: nysgerrig lyst til at skrive, ordenspræget lyst til at regne og kreativ lyst til at arrangere. Efter livslang ansættelse i Danmarks Statistik betød den dagældende afgangsalder for tjenestemænd, at jeg måtte gå på pension som 70-årig i 2002. Valget til bestyrelsen i 2004 betød, at jeg i virkeligheden kunne fortsætte med at dyrke mine hidtidige interesser, nu blot i frivilligt og privat regi. Samtidig har jeg altid haft den indstilling, at man som valgt eller ansat skal engagere sig fuldt og helt.

Det er derfor mig, der i dag siger tak for den udviste tillid ved at genvælge mig til bestyrelsen gennem 12 år svarende til 1/3 af Modersmål-Selskabets samlede levetid. Og samtidig en tak til medlemmerne af bestyrelsen for gennem 10 år at vælge mig til sekretær og næstformand. Gennem disse valg har jeg fået udlevet min lyst til at skrive i Sprog & Samfund, til at bistå med økonomien og til at arrangere møder og prisoverrækkelser. Jeg takker bestyrelsesmedlemmer og Selskabets medarbejdere gennem de 12 år for et udbytterigt samarbejde.

Nogle kan føle skuffelse over manglende interesse gennem faldende medlemstal eller problemer med at komme til orde i mediestrømmen og derved måske også miste troen på Selskabets fremtid og betydning. Personligt er jeg af den opfattelse, at Modersmål-Selskabet har større betydning end

nogensinde. Vort danske sprog er ikke truet som selvstændigt sprog, men det bliver udfordret i en globaliseret og multietnisk verden. Der er behov for at værne om sprogets værdier og imødegå den manglende respekt og interesse for det danske modersmål. Som partipolitisk neutralt privat selskab har Modersmål-Selskabet andre muligheder for at forsvare sproget end det statsunderstøttede officielle Dansk Sprognævn. Der er almindelig enighed om, at det danske sprog er Danmarks officielle sprog, og at det danske sprog binder nationen sammen og er adgangen til at blive en del af fællesskabet. Derfor skal Modersmål-Selskabet fortsætte sit arbejde for at få vedtaget en dansk sproglov som ramme for det danske sprogs anvendelse.

Et gammelt ordsprog siger, at man skal stoppe, mens legen er god. Modersmål-Selskabet har en sund økonomi, mange arrangementer i støbeskeen og en bestyrelse med mange aktive medlemmer. Jeg forlader altså ikke en synkende skude eller går i protest, men efter 12 år har jeg personlige ønsker om at holde op. Mit råd til Modersmål-Selskabet er, at man viderefører Selskabets traditioner med en trykt årbog, et trykt kvartalsvis medlemsblad, tilbagevendende debاتمøder og den årlige overrækkelse af Modersmål-Prisen til en forbilledlig sprogbruger. Sideløbende hermed skal man imidlertid videreføre fornyelsen gennem øget brug af de digitale og sociale medier og samarbejde med andre sproginteresserede foreninger. Samtidig skal Selskabet fortsat være åbent overfor den stadige fornyelse af det danske sprog, som er selve forudsætningen for, at det danske sprog kan forblive et stærkt og levende sprog. Jeg er overbevist om, at en sådan indsats også vil sikre den fornødne medlemsmæssige og fondsøkonomiske støtte, der vil kunne sikre Modersmål-Selskabets beståen. Held og lykke – og tak for de 12 års samarbejde!

Digitaliseringsprojekt og æresmedlem

Henrik Munck refererer fra generalforsamling med trebenet strategi: digitale og trykte medier samt fysiske møder

Michael Ejstrup kom med mange eksempler på, hvordan alle er fyldt med fordomme over for folks talte sprog. Debatreferat s. 12.

Modermål-Selskabet har haft et aktivt år, og det tegner også til et travlt efterår 2016. Dette fremgår af den beretning, som Modersmål-Selskabets formand Jørgen Christian Wind Nielsen aflagde og omdelte på Selskabets 37. ordinære generalforsamling den 19. maj i Lyngby Stadsbibliotek. Beretningen er gengivet på de foregående sider. Inden beretningen blev enstemmigt godkendt, havde bestyrelsesmedlem Irina Bjørnø givet eksempler på Selskabets optræden på en række af de digitale og sociale medier.

Kasserer Kirsten Fenger kunne aflægge et årsregnskab for 2015 med et overskud på 40.000 kr. mod et underskud året før på knap 9.000 kr. Forklaringen er som tidligere år udsving i fondstillskud, idet indtægter og udgifter har været omtrent uændrede. En række fonde yder trofast årlig støtte, idet A.P. Møllers Almene Fond dog kun yder støtte i ulige år; i 2015 har den ydet et tilskud på 100.000 kr. på betingelse af, at Årbog 2015 lægges som gratis e-bog på hjemmesiden inden næste årsbog.

Overfor samlede fondsindtægter på 221.000 kr. står kontingentindtægter på 91.000 kr. Fra 2015 til 2016 har der været en nedgang i medlemstallet fra 390 til 370 dækkende over en afgang på 60 og tilgang på 40. Dette gav anledning til flere spørgsmål på generalforsamlingen, og formanden kunne svare, at bestyrelsen løbende drøfter mulige initiativer for at øge medlemstilgangen. BogForum er fortsat et af de steder, hvor Selskabet viser flaget. Generalforsamlingen vedtog som de foregående år et enhedskontingent på 250 kr. for det følgende kalenderår.

Ligesom formanden fremhævede kassereren, at Selskabet lægger vægt på fortsat at udgive en trykt årbog og 4 årlige trykte numre af medlemsbladet Sprog & Samfund – dette til trods for, at det er forbundet med betydelige udgifter at trykke og postomdele bog og blade. For at begrænse udgifterne er det dog besluttet at flytte trykningen af Årbog 2016 til et billigt trykkeri.

Bestyrelsen havde i år indsendt et forslag om 'Projekt digitalisering' til generalforsamlingens

vedtagelse. Ifølge forslaget skal Modersmål-Selskabet senest den 27. november 2019 digitalisere alle udgivne årbøger og udkomne numre af *Sprog & Samfund*, så de kan ligge gratis tilgængelige på Selskabets hjemmeside. Næstformand Henrik Munck fremlagde forslaget på bestyrelsens vegne ved at spørge: Hvordan arkiverer vi bedst de trykte medier? Svaret ligger i 'skyen' og hedder 'digitalisering'. Både årbøger og blade bør arkiveres, så de sikres for eftertiden som bidrag til Selskabets historie og kulturarven.

Men hvorfor skal generalforsamlingen indblandes? Kunne bestyrelsen ikke bare have afholdt udgiften på 83.400 kr.? Svaret er, at denne udgift svarer til næsten et års kontingent-indtægter og derfor bør afholdes, så den ikke påvirker Selskabets almindelige drift. Generalforsamlingen pålægger derfor bestyrelsen at gennemføre digitaliseringen senest ved selskabets 40-års jubilæum den 27. november 2019.

Samtidig kunne det imidlertid oplyses, at bestyrelsen allerede har søgt og opnået støtte fra Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond på 15.000 kr. til første trin af digitaliseringen, så udgiften allerede er nedbragt fra 83.400 kr. til 68.400 kr. Gennem kommende fondsansøgninger og indtægter fra bogsalget af 'Dansk i tusind år', der med forfatterens velvilje går ubeskåret til projektet, forventer man at nå målet i 2019. Herefter vedtog generalforsamlingen enstemmigt forslaget.

Fem af bestyrelsens ni medlemmer var i år på valg, og fire af dem var villige til genvalg, idet Henrik Munck ikke ønskede genvalg. Til den derved ledige bestyrelsespost indstillede bestyrelsen hidtidig suppleant Mette Bjørnvig Kaufmann, der blev valgt uden modkandidater. Irina Bjørnø, Ingrid Carlsen, Jørgen Christian Wind Nielsen og Claus Tilling alle blev genvalgt til bestyrelsen for 2016-2018. Da Niels Bjerring ønskede at fratræde som suppleant, blev Lise Bostrup og Lars Ove Sørensen indstillet som nye suppleanter, der begge blev valgt uden modkandidater for et år. Tilsvarende var der genvalg af Bent Pedersbæk Hansen som revisor og Verner Bylov Larsen som revisorsuppleant. Afgående bestyrelsesmedlem Henrik Munck og afgående suppleant Niels Bjerring fik overrakt blomster, men samtidig udnævnte formanden den afgående næstformand Henrik Munck som æresmedlem af selskabet. Henrik Munck takkede for den overvældende hæder.

Henrik Munck fik kys, kram og krus med logo samt blomster og vin og diplom som Selskabets nye æresmedlem. Henrik Muncks takketale kan læses s. 5.

To nye suppleanter

Generalforsamlingen valgte to nye suppleanter i stedet for Niels Bjerring, der ikke genopstillede, og Mette Bjørnvig Kaufmann, der indtrådte i bestyrelsen i stedet for Henrik Munck, der heller ikke genopstillede. Nyvalgt blev Lise Bostrup og Lars Ove Sørensen. Lise Bostrup er cand.mag. i dansk og tysk og har skrevet lærebøger i dansk for udenlandske studerende samt bl.a. ordbøger for udlændinge. Lise Bostrup leder Forlaget Bostrup. Lars Ove Sørensen har ikke taget den akademiske vej rundt om sproget, men virket som arrangør og ansvarshavende for festligheder på Københavns Rådhus. Efter pensioneringen har han bl.a. ansvaret for madlavning på et pensionat, hvilket går fint i spand med den kommende årbog om bordets glæder og samtalerne i køkkenet.

Suppleanterne arbejder på lige fod med bestyrelsens øvrige medlemmer og deltager i møderne, men varetager ikke vedtægtshjemlede poster og har ikke stemmeret.

Lise Bostrup

Lars Ove Sørensen

Nye ord – siden sidst

AF PIA JARVAD

I december offentliggjorde Dansk Sprognævn en liste over nye ord som var dukket op i løbet af 2015. Det var ord som *artselfie* 'selfie taget af museums-gæster så det ser ud som om kunstværket selv har taget selfien', *brexxit* 'evt. britisk udtræden af EU' over *fremmedkriger* 'person der tager til et andet land for at deltage i en krig; især om person der tager til Syrien for at deltage i borgerkrigen' og *curvy* især om kvinder: 'kurvet', 'med fyldige kurver' til *je suis xx* 'jeg identificerer mig med xx' og *straksopbremsning* 'øjeblikkeligt stop for tilstrømningen af asylansøgere'. De kan alle slås op på nettet på adressen <http://dsn.dk/noid/nyordslister> hvor årenes lister siden 2007 ligger. Listerne er ikke alle af samme art, nogle mere grundige end andre, og et enkelt år var listen helt fraværende. I de senere år er det Nyordsgruppen ved Sprognævnet som har haft ansvaret for den, og den er blevet mere ensartet. Nyordsgruppen består af Margrethe Heidemann Andersen, Jørgen Nørby Jensen og mig selv. Mønsteret for beskrivelsen er som i Nye ord i dansk fra 1955 til i dag (<http://dsn.dk/noid>), dog uden citater som belyser ordet:

Cand. mag. i dansk og fonetik 1973, og amanuensis i Dansk Sprognævn 1974; i 1992 ansat efter ekstern bedømmelse som seniorforsker.

bingewatching (2012, øget brug i 2015) 'det at se en masse episoder af en tv-serie i træk'. Fra engelsk *binge-watching*. Norsk tv-fråtsing og seriemaraton.

Til gengæld er der siden 2014 oplysninger om de tilsvarende nye ord i norsk og svensk. Vi skal helt til-

bage til papiordbogen „Nye ord i dansk 1955-1975“ (af mig og udkommet på Gyldendal i 1984) for på samme måde at finde nordiske modsvarigheder til ordene. Vi og norske og svenske redaktører fandt at tiden var inde til dette folkeoplysende tiltag; Norden er populært for tiden med fokus på nordisk mad, nordisk arkitektur og den nordiske skole som pædagogisk understøttes af netportalen Nordeniskolen.org som er en fantastisk portal til skolelærere og -elever i alle de nordiske lande. Den giver helt nye muligheder for at arbejde med nordisk sprog, kultur, klima og natur. Prøv at besøge den.

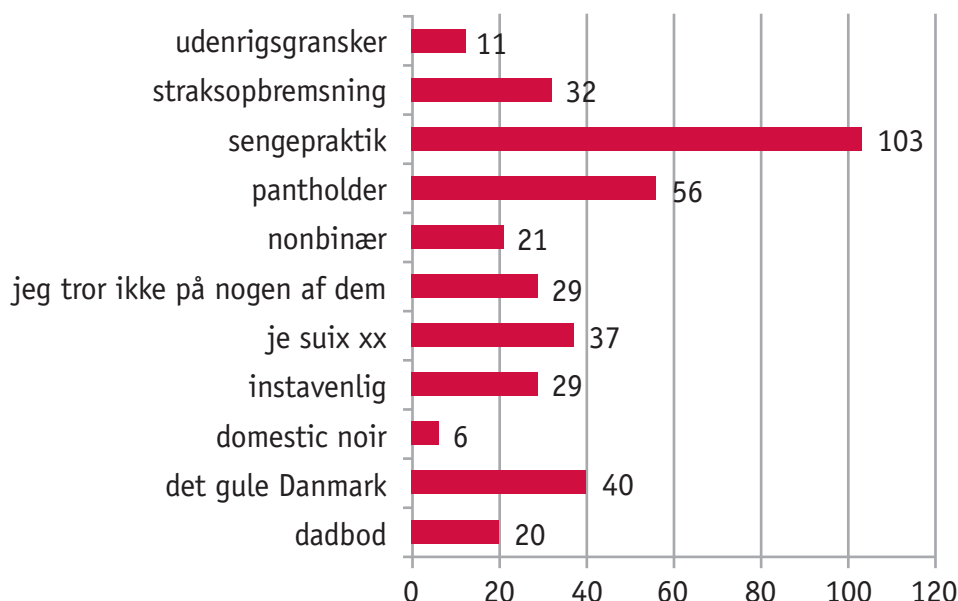
Oplysningerne om svensk og norsk giver mulighed for at se forskelle og ligheder i de tre nordiske sprogs udviklinger, både i orddannelsen og ordimporten fra især engelsk, og se de parallelle udviklinger og særudviklinger der sker i samfundets forandring. Meget langt hen ad vejen udvikler sprogene sig parallelt, låner de samme ord fra andre sprog, især engelsk, fx *clickbait* overskrift i netavis el.lign. der skal lokke internetbrugere til at klikke på et bestemt link. Her har norsk *klikktittel* og svensk *klickbete, länkbete*. Mange af de samfundsbedingede ord er også ens, fx *deleøko-*

nomi 'det at man via nettet e.l. lejer ting i stedet for at investere selv'. I norsk hedder det *delingsøkonomi* og i svensk *delningsekonomi*.

Der er forskelle: det norske *sakte-tv* er (endnu) ikke produceret i Danmark. Det er programmer som „Nasjonal strikkedag“ hvor man minutiøst følger de strikkende en hel aften, VM i sjakk, som også tager sin tid, „Bergensbanen minutt for minutt“ og „Hurtigruten minutt for minutt“, programmer som er meget populære i Norge. Af årets danske nyord er af gode grunde *spyttemanden* og *udenrigsgransker* ukendte i Norge og Sverige. Vi har ikke fået særlige reaktioner på vore nye tiltag, men vi håber at det skyldes at man synes det er helt naturligt med disse oplysninger.

En nyhed i år var at vi på vores hjemmeside indbød til en afstemning om hvorvidt læseren anså et nyord som et blivende ord eller ej. Vi udvalgte 11 forskellige nyord fra årets liste, og der var 120 som svarede. Ikke mange deltagere, men ordet *sengepraktik* 'afprøvning af meget syge personers arbejdsevne' var det ord de allerfleste tror på overlever. Mon det dog kommer til at passe?

Hvilke ord vil overleve i fremtiden?

Dansk i 1600-tallet

AF GEORG SØNDERGAARD

1600-tallet er en spændende tid i Danmark. Her ser vi næste trin i udviklingen af vores civilisation: Øget samkvem mellem mennesker, handel, administration, retsvæsen, etc., alt sammen noget der er en forudsætning for at et samfund fungerer.

Om perioden bruges ofte betegnelsen „den lærde tid“ med henblik på tidens kulturliv der ikke, som i det foregående århundrede, var fuldstændig domineret af kirkens indflydelse. Trods de store omvæltninger i kirken og kongehuset i 1500-tallet var Danmark dog stadig et statisk samfund, hvor mange af middelalderens normer og forestillinger levede videre.

Kirken var dog også i 1600-tallets Danmark en vigtig magtfaktor selvom dens betydning som kulturfaktor ikke var så stor som før.

I kirken var man optaget af kirkens indre liv, noget der begrænsede dens andre aktiviteter væsentligt. Det gav mulighed for studeringer inden for mange nye fagområder.

I samfundets grundlæggende struktur var der dog ikke sket særlige ændringer. Den sociale orden var stadig baseret på den klassiske lagdeling i almue og overklasse.

Sidstnævnte omfatter adel og gejstlighed. Om den lærde stand bemærker Skautrup at flertallet ganske vist var af dansk rod, men alle var internationalt orienteret og på den måde bundet til latinsk tænkemåde og sproglig udfoldelse. Således blev det meste af den teologiske, historiske og naturvidenskabelige litteratur skrevet på latin, og tidens lærde havde svært ved at forklare sig på dansk.

Her skal også nævnes flertallet af den danske befolkning, med bondestanden som udgjorde ca. 80%, og borgerskabet ca. 15%. Om bondestanden siger Skautrup „Men i det offentlige liv og røre var denne bondestand så at sige stum. Den afgav højst enkelte tilskud til præstestanden og den lavere, lokale embedsstand, men ellers hørtes dens stemme kun inden for sognets grænser.“

Nej, den fremgang og udvikling der på mange områder karakteriserede 1600-tallet, skal først og fremmest søges i bybefolkningen. Det var i byerne at tidens

erhvervsliv opstod. Dansk sprog og kultur har altid været påvirket af impulser fra verden omkring os. Først og fremmest fra syd. Kristendommens indførelse havde skabt grundlag for at Danmark i løbet af middelalderen blev led i en større fælleseuropæisk kulturenhed.

Sproget

I næste nummer vil vi se nøjere på 1600-tallets sprog. Det er yderst relevant i en skildring af det der skete i løbet af århundredet.

Særlig det tyske sprog har haft betydning for udviklingen af dansk. Det hænger sammen med den indvandring af tyske embedsfolk, handlende og håndværkere som fra middelalderen har søgt nye handelspladser og nye arbejdsmuligheder. Med sig havde de et væld af nye ting og nye begreber: våben og værktøj, materialer og varer med hver sin betegnelse.

Som eksempler kan nævnes personbetegnelser som *billedsnider*, *feldbereder* 'garver', *tøndebinder*, *pottemager*, *skarpretter*, redskaber: *ambolt*, *dørslag*, *briller*. Militære udtryk: *landsknægt*, *oberst*, *skildvagt*. Fra embedsværkets talrige kollegier kendes en række titler som f.eks. *generalprokurator*, *geheimkonferensråd*, *stiftamtmand*.

I sproghistorien lægger Skautrup vægt på sprogbugen som et væsentligt aspekt. Han skelner her mellem forskellige sprogsfærer som han kalder dem. De to vigtigste af disse sprogsfærer er talesproget og skriftsproget.

Talesproget

Det lydlige har vi ikke noget indtryk af når det gælder ældre tiders talesprog. Men det talte sprog er jo karakteristisk med de mange uregelmæssigheder: uregelmæssig ordstilling, gentagelser, fortællelser, uformelle udtryk, etc. Den slags talesprogstræk kan man sagtens finde eksempler på specielt i uofficielle tekster som privatbreve, dagbøger o. lign. Således nævner Skautrup en række træk fra Christian IV's breve

Saa sagde ieg: da maa hun dra tussind deffle i wold om hun uil Ney, som Gudz bitter død schalt du icke.

Hvy tussind pokker gredder du altid naar du icke mager det saa.

Litteratur

De to sprogsfærer, talesprog og skriftsprog, kan inddeles i forskellige lag, noget der er særlig relevant for skriftsproget. I 1600-tallet er specielt to lag af interesse: *litterære personers skriftsprog* og *kancellisproget*.

Uhyre væsentligt for 1600-tallets kultur var litteraturen, ja alt hvad der blev skrevet. Fra denne tid har vi store mængder af kildemateriale af alle slags, administrative papirer, religiøse og opbyggelige skrifter, prædikener, samlinger af salmer og også faglige værker.

En form for litteratur som fik enorm betydning i eftertiden, tog sin begyndelse her. Det var *faglitteraturen*. I løbet af 1600-tallet ser vi den ene videnskab efter den anden frigøre sig fra teologiens formynderskab og tænkere fremlægge deres teorier og videnskabelige iagttagelser. Ganske vist var det lærde sprog latin, men det banede vej for udviklingen af det danske sprog.

Den mest påfaldende opblomstring finder vi i forbindelse med historieskrivningen, der i middelalderen – bortset fra Saxo – havde tjent rent kirkelige formål.

Opgaven blev overdraget hofpræsten og historio- grafen Anders Sørensen Vedel, der i 1575 udsendte dele af Saxo i en fri oversættelse. Vedel indledte sin Saxooversættelse med en fortale, jfr. dette eksempel:

Oc huad styrcker mere en Herris oc Kongis Throne end Retfærdighed? At hand forskaffer sine Landsaatter Low oc Ræt, oc lader huer Stat nyde sin sædvanlige oc tilbørlige Frihed, saa at den veldige icke fortrycker den som mindre formaar, oc at den som bør den anden ære oc plictig lydhed, icke fornecter hannem sin tilbørlige Reuerentz. Naar Bønder, Borgere, Klercke oc Adelen vdi it Rige stemmis saaledis vdi en samdirectig Concordantz, da er det den sødste Musica, som kand glæde den Førstis Hierte, som skal regere saadan it Folck.

Senere påtog rigskansleren Arild Huitfeldt sig at skrive

og udgive en fuldstændig Danmarkshistorie i ni bind som 50 år senere (1650-52) blev samlet i værket *Danmarkis Rigis Krønnicke*. Begivenhederne er fremstillet kronologisk, men således at der er tilstræbt en årsagsforbindelse mellem dem, og værket indeholder en rigdom af gamle dokumenter.

Den første danske bog om det danske sprog er Peder Syvs *Nogle Betenkninger om det cimbriske Sprog* 1663, „vor første populære og på dansk skrevne fremstilling af sprogvidenskaben, naiv efter nutidsbegreber, men varm i sit forsvar for modersmålets ret og i øvrigt omhandlende almene spørgsmål“ (Skautrup II, 285)

Barokkens digtekunst

1600-tallet er barokkens århundrede. Barok bruges her både som stilbetegnelse og som udtryk for en ny holdning til tilværelsen i bredeste almindelighed. Det udtrykkes meget præcist i vendingen „Forundring er poetens mål“, en formulering som er blevet kaldt for barokkens program. Den absolut største digter barokken fostrede i Danmark, var Thomas Kingo som trods sit stærke præg af tidens stil formåede at trænge ned i folkets bredeste lag og i mere end tre hundrede år har bevaret en „Hædersplads paa Parnasset og, hvad mærkeligere er, i danske Bønders Hjerter“ som Vilhelm Andersen siger. En enkelt salmestrofe kan illustrere det:

Nu rinder Solen op
af Østerlide,
forgylder Klippens Top
og Bjergets Side.
Vær glad, min Sjæl, og lad din Stemme klinge,
Stig op fra Jordens Bo
Og med Din Tak og Tro
Til Himlen svinge

Kingo er den betydeligste digter fra 1600-tallet, men blandt tidens øvrige skribenter bør i hvert fald også *Anders Bording* nævnes. Han udgav fra 1666 Danmarks første avis „*Den Danske Mercurius*“, der kom en gang om måneden og i versform fortalte om politiske begivenheder ude og hjemme, særlig fra hoffets liv.

Dialektrisk festfyrværkeri

Henrik Munck refererer fra debatmødet med forskningschef Michael Ejstrup om sproglig mangfoldighed

Modersmål-Selskabets formål er at vække forståelse for det danske sprog – med respekt for dialekterne. I 2002 var titlen på Selskabets årbog 'Dialekterne – sidste udkald?', og mange sprogforskere har erklæret dialekterne for døende, efter at alle børn opdrages til at tale rigsdansk. Men så kommer forskningschef i sprog ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole Michael Ejstrup og fører bevis for, at dialekterne lever i bedste velgående. Det var den naturlige anledning til at invitere ham til lægge op til debat på mødet forud for Selskabets generalforsamling den 19. maj 2016 i Lyngby Stadsbibliotek.

Michael Ejstrup er 55 år og har haft et lidt pudsigt levnedsløb, idet han begyndte som økonoma med ansvar for storkøkkenet på hospitalet i Hillerød og senere blev uddannet som klinisk diætist. I 2003 blev han cand.mag. i lingvistik med speciale i fonetik ved Københavns Universitet og skrev senere en ph.d. afhandling om dialekternes udbredelse. Han er født i Vestjylland, og når han er hjemme på besøg, taler han altid vestjysk.

Titlen på oplægget var 'Dialekter over sø og land' med undertitlen 'Dansk talesprog i det tredje årtusinde', og i den følgende time oplevede tilhørerne et utroligt dialektrisk festfyrværkeri sprængfyldt med lydeksempler baseret på Michael Ejstrups evne til selv at kunne tale mange dialekter suppleret med bånd- og videooptagelser. Som en engageret og underholdende foredragsholder inddrog han forsamlingen, der selv afslørede deres dialektiske baggrund.

Forskningsprojekt om dialekter

Michael Ejstrup har gennemført et stort forskningsprojekt, der kortlagde danskernes kendskab til deres lokale dialekter. Der kan høres 30 sekunder fra samtaler mellem folk fra 7 forskellige steder i landet, hvor unge (20-22 år) og midaldrende (40-45 år), mænd og kvinder fra samme sted taler med hinanden. Alle kan gå ind på hjemmesiden www.dialekt.me og teste sig selv.

Ifølge dialekterne er vores fingre kolde på forskellige måder alt efter, hvor vi kommer fra: I København fryser man om fingrene, i Odense fryser man på fingrene og i Herning fryser man fingrene. Dialekterne er tidligere blevet kortlagt af bl.a. Peter Skautrup,

der har afsløret deres forskelle i brug af vokaler, køn og stød, grammatik og ordforråd. Alene på Bornholm skelner man mellem over 50 forskellige dialekter.

Dialekter forandrer sig

Sprog er levende mekanismer, der hele tiden forandrer sig. Sådan forandrer dialekterne sig også, så de tales anderledes end for 50 eller 100 år siden. Det betyder, at dialekttalende kan have svært ved at genkende det sprog, der tales i hjemstavnsforeningerne af personer, der har forladt hjemstavnen for år tilbage. Michael Ejstrup kom med mange eksempler på, hvordan vi alle er fyldt med fordomme overfor folks talte sprog. Det gælder ikke bare overfor udlændinge, hvor fx fransk er smukt, tysk hårdt og skånsk grimt. Det gælder også, når københavnsktalende regnes for kønnere og klogere, mens jysktalende er grimmere og dummere.

Dialekterne lever, og hvis man er i tvivl, opfordrer Michael Ejstrup til selv at lytte efter ved at sætte sig bag i bussen, stille sig i en lang kassekø eller ved et bord i cafeen. Både i DR og lokalt er man blevet mere opmærksom på dialekterne og den sproglige mangfoldighed. Når Michael Ejstrup skal købe et par bukser i Magasin, slår han over i jysk i forsøg på at presse ekspedienten til at give en bedre pris – og det lykkes ofte, selv om det kan kræve, at chefen må tilkaldes ...

Sproget lader sig vanskeligt regulere

Udtalte sprogdueller mellem lydhør forsamling og engageret sprogrevser

AF CLAUS TILLING

Jørn Lund har en ugentlig klumme (mandag) i dagbladet Politiken hvor han behandler aktuelle sprogspørgsmål, ikke sjældent også emner af uddannelsesmæssig og almen kulturel art, og hvad han ellers er blevet sprogligt og kulturelt inspireret af i bøger og blade.

Hvis man af bogens titel venter et kontant, forarget svar, bliver man måske skuffet. I forordet til bogen forsikres man om at der overalt i sprogets verden er grænsespørgsmål. Det danske sprog er et åbent sprog, som vanskeligt lader sig regulere, og man kan kun begræde eller glæde sig over den sproglige mangfoldighed. Der er tabugrænser som hver generation afprøver, og som flytter sig.

Er det grænseoverskridelse af acceptabel udtale når de unge siger *fao* for *færge*, *awweligt* for *ærgeligt*. Jørn Lund stiller spørgsmålene om acceptabel udtale, om distinkthed i skuespillernes udtale, om kommasystemer, om forholdet til de nordiske nabosprog, til tysk og ikke mindst engelsk, og emnerne tages op i de 55 klummer, der har lokkende overskrifter og efter deres genre, en avisklumme, gerne hver for sig skal rumme en pointe. Det lever de op til. Så udvides antallet af eksempler, og der anbefales og vurderes. Man får stimuleret sin sproglige interesse ved at læse klummerne, og da emnerne er taget fra hverdagen omkring os, de unges sprog, sprog og udtale i tv og radio, annonceringen af stoppesteder i busser, hjælper bogen til at skærpe den sproglige opmærksomhed; man bliver mere sprogfølsom. Man bliver deltager i en større sprogdiskussion på et oplyst grundlag.

Artiklen 'Radbrækning af gadenavne, misbrug af sprogteknologi' førte til en mailstorm i kulturredaktionen indbakke. Efter hver artikel i avisen (ikke i bogen) er der en mailadresse, og effekten af artiklen kan således direkte aflæses ved mængden af kommentarer; så mange i dette tilfælde at det affødte en ny klumme med læsernes eksempler. Forklaringen på miseren er at man har valgt en løsning med et såkaldt talesyntesystem til gengivelse af gadenavne og stoppesteder i stedet for at lade et menneske med kend-

skab til udtalen af de lokale navne indtale dem. Her er dommen klar: det er uacceptabel brug af sproget. Det er især galt med trykfordelingen; eksemplerne er mange. Alle kender fænomenet

Bogens første artikel, *Fao og færge (...)*, er en central behandling af forholdet mellem unges og voksnes/ældres sprog. Retskrivning og bøjning lader sig regulere, men når det kommer til udtale, bliver det vanskeligere, for ikke at sige umuligt. Der er dog et område hvis indflydelse er stor: tv og radio. Det vil glæde ældre lyttere hvis radio- og tv-medarbejdere brugte ældre udtalevarianter. Der gives en hel liste med brug af rim til præcis vejledning i udtale: „dværg skal ikke rime på gav, kirurg skal ikke rime på gru,“ men „vi må endnu en gang konstatere, at moderne dansk går sine egne veje og ofte bevæger sig væk fra skriftsproget.“

Sprog fra gamle dage bliver behandlet i flere artikler. Et godt eksempel er Rifbjergs „Besat“ hvor der omtales en række fænomener fra krigstiden. Til glæde for os ældre omtales koks og cinders, en støvfrakke, kolonialvarer og meget andet som vil kræve en forklaring for unge læsere.

Søren Ryge skriver om sin irritation over nye, vildledende betegnelser for offentlige institutioner. Lund deler hans irritation og afviser at det er sprogfolk der har fundet på unoderne.

Der er også hug til fraser og bestemte udtryk: i forhold til, premiereminister, fremadrettet, fantastisk. Sproget i DR styrer ikke udviklingen, men påvirker den. DR har brug for en kurskorrektur i retorisk førstehjælp.

Kritikken af overflødig brug af engelsk er klar. Bogen anbefales varmt til genoplivning af sproglig debat på et sobert grundlag; og så er den underholdende.

Jørn Lund: *Hvor går gransen?*
232 sider. 199,95 kr. Gads forlag. Februar 2016.

JØRN LUND
**HVOR GÅR
GRANSEN?**
16 skælvordspil om det danske
sprogs umiddelbare rummelighed

Fra fandens lovebøger til fucking Youtube

Syddansk Universitet holdt symposium om bandeord i Nordeuropa

AF IRINA BJØRNØ

Bandeordsforskning har traditionelt været et forsømt forskningsområde, måske fordi det er et kontroversielt og tabuiseret emne. Derfor er området ikke blevet taget alvorligt af sprogforskere, og det har resulteret i manglende forskning. I de senere år er bandeord dog blevet et legitimt forskningsområde, og flere sprogforskere har derfor kastet sig over emnet. Men forskningen har fortrinsvis været fokuseret på bandeord i de engelsktalende lande.

Den 10. maj 2016 var der på Syddansk Universitet et internationalt symposium om bandeord i de nordeuropæiske sprog. Symposiumet var organiseret af Institut for Sprog og Kommunikation, Center for Kommunikation, Kultur og Samfund og Syddansk Universitet. Modersmål-Selskabet var repræsenteret med bestyrelsesmedlem Irina Bjørnø.

Symposiumet gav indblik i den nordiske forskning i bandeord. Siden det seneste bandeordssymposium på dansk grund i 2012 har nordisk forskning i bandeord fortrinsvis været rettet mod undersøgelser af bandeord i medierne, både de etablerede medier (som tv) og nye medier (som Twitter og Youtube). På konferencen var repræsentanter fra både Danmark, Norge, Sverige, Finland og Frankrig.

Velkomsttalen blev holdt – med mange bandeord – af Marianne Rathje, Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet. Hun fortalte om bandeord i danske tv-serier for børn, og hun illustrerede sin farverige tale med flere eksempler på bandeord fra før og nu.

På konferencen var der bl.a. indlæg af Erik Falk fra Uppsala Universitet (Sverige), Ingrid Kristine Haslund fra Universitetet i Agder (Norge), Anna-Brita Stenström, og mange andre.

Hvad har jeg lært af dette heldagsmøde? Bl. a. at bandeord – eller „bandesprog“ – er en slags slang, som eksisterer i alle sprog, og alle mennesker forstår deres truende betydning med det samme. Men forstår vi den dybere betydning af bandeord?

Bandeordene blev udviklet som en del af den mundtlige, urgamle kultur, længe før kristendommens indførelse. „Ordenes magi“ havde på den tid en

meget stor påvirkning på befolkningens liv.

Folk „forbandede“ deres fjender med ord, „forgiftede“ dem verbalt, før de gik i krig mod andre. Sådanne „forbandelser“ har været en meget „stærk“ udtryksform, og var ofte meget korte eller næsten „kodede“.

I dag bruger folk bandeord som en følelsesmæssig aflastning fra hverdagens strabadser. Vi slår ikke hinanden fysisk, men vi „slår“ hinanden med bandeord. Bagefter føler „banderen“ sig bedre tilpas i situationen og føler sig som en vinder. Men det er en illusion, et ordspil og en kommunikationsform.

Prøv at bande med et smil på læben! Det kan du simpelthen ikke! Bandeord kræver anspændthed, vrede i situationen og mennesker under pres. Tænk eksempelvis på finanskrisen, en „forkert“ regning eller folk, som ikke holder aftaler – alle de situationer „løses“ tit med bandeord.

Bandeord bruges især i flere moderne subkulturer, som f.eks. i rockergrupper og i nogle indvandermiljøer. Selv i børnehaver og skoler hører man bandeord i den daglige kommunikation. Men de fleste kender ikke den oprindelige betydning af bandeordene.

Her er flere eksempler på „betydningen“ af danske bandeord eller -udtryk, som moderne mennesker „kaster“ mod hinanden:

Fandme = Fanden tage mig

Satme = Satan tage mig

Fanden gal'me' = Må Fanden gøre mig gal

Kraftedeme = Må kræften æde mig

Forbandet = Fx. „Det går forbandet godt.“ Det går altså godt, men man forbander det.

Eller disse: „For Pokker!“ Går vi lidt videre, så er „For pokker“ da uskyldigt og er vel ikke noget bandeord? Eller ...?

„Pokker“ er en gammel tysk betegnelse for „kopper, udslæt og syfilis“. Det er det, vi udtrykker i pokkers og for pokker. Så man smider altså rundt med et ønske om at få eller give „kopper“. Hyggeligt...! Faktisk bliver „pokker“ og „fanden“ ofte brugt i flæng. Fx: „Pokker stå i det“ eller „Fanden stå i det“ betyder „Pokker tager ved nogen“ eller „Fanden tager ved nogen“.

Marianne Rathje: Mange af de bandeord, som vi bruger i dag, har 300-500 år på bagen.

Krisen kradser i gamle Europa, og sammen med problemerne vokser den del af befolkningen, som bruger bandeord. De høres på TV, i rap-musik, på gaderne, de er overalt. Er der noget nyt i „ord-cloud“, som du kan bruge i dine livssituationer? Egentlig ikke!

Marianne Rathje blev spurgt:

– Opstår der nye bandeord?

– Nej, det gør der faktisk ikke – ikke rigtige bandeord i hvert fald. Det er faktisk sjældent, at der kommer et nyt bandeord, der slår bredt igennem. De nyeste er „fuck“ og „shit“, og de har 20-30 år på bagen.

– Hvordan kan det være, at der ikke er så meget fornyelse?

– Det ved jeg faktisk ikke. Mange af dem, som vi bruger i dag, har 300-500 år på bagen, for eksempel „for fanden“ og „for satan“.

– De har vist sig at være levedygtige, måske fordi de er så grundlæggende og „ligger godt i munden“. Der er sket et lille skred, så vi indenfor de sidste 100 år har fået flere bandeord fra kroppens nedre regioner, så som „skide“, „pisse“, „fuck“ og „shit“. Der sker altså noget med bandeordene, men det går langsomt.

Har jeg vakt din interesse for bandeord? Det håber jeg! De ord er livets „cayennepeber“ – hvis vi bruger for meget, så bliver vi „røde i hovedet“. Hvis vi bruger for lidt, bliver samtalen for pæn – og kedelig. Band med måde, for fanden!

Sprogdagen 2016:

Ordets magt – magtens ord

Modersmål-Selskabet er medarrangør af Sprogdagen 2016, hvortil der også kan indstilles kandidater til sprogprisen.dk. Temaet er Ordets magt – magtens ord. Det koster 100 kr. pr. person at deltage. Programmet er som følger:

16.00-16.05 Velkomst

SABINE KIRCHMEIER, direktør i Dansk Sprognævn, byder velkommen.

16.05-16.25 Ordets magt – magtens ord

Ph.d. i retorik ANNE KATRINE LUND ser nærmere på, hvordan topledser bruger ordets magt.

16.25-16.45 Sig det som det er

Tidligere kommunaldirektør i Slagelse, SØREN LUND HANSEN, reflekterer over sprogets betydning som ledelsesinstrument.

16.45-17.05

Ord skaber virkelighed, og ord giver magt

ASTRID HAUG, formand for Dansk Kommunikationsforening, giver en analyse af, hvordan sociale medier ændrer magtens sprog.

17.05-17.25 Sproget som magtinstrument

Når politiske og administrative beslutninger skal kommunikeres, spiller sproget en central rolle. Journalist, forfatter og Cavlingprismodtager, JESPER TYNELL, giver et unikt indblik i sprogets krinkelkroge.

17.25-17.55 Ministeren, magten og meningene

Venstres kultur- og kirkeminister BERTEL HAARDER ved mere end de fleste om sprogets betydning for den måde, politik bliver opfattet på.

18.00 Sprogrosen til prisvinderne

Dommerkomitén præsenterer de nominerede og overrækker sprogrosen til prisvinderen af kategorierne: 1) Brev eller e-mail til borgere, kunder eller medlemmer, 2) hjemmesidetekst, 3) tekst i sociale medier, 4) ledelsessprog.

18.30 Kåring af vinderne og reception i foyeren

Sprogprisen.dk sætter fokus på sproget i både det private erhvervsliv og den offentlige sektor ved at anerkende og belønne det gode danske sprog.

Tilmeldingsfrist 22. sep. 2016

Sprogdagen '16 den 6. oktober kl. 16-19 i Kulturstyrelsens lokaler, H.C. Andersens Boulevard 2 i København. Ordets magt – magtens ord. Læs mere på hjemmesiden. Tilmelding til Dansk Kommunikationsforening: <http://kommunikationsforening.dk/sprogdagen16>

POST**PP**

DANMARK

Overrækkelse af Modersmål-Prisen 2016

Modersmål-Prisen gives hvert år til en person, der har gjort en særlig indsats for det danske sprog. Modtageren af Modersmål-Prisen 2016 offentliggøres inden sommerferien. Modersmål-Prisen vil i år blive overrakt den 16. september på Christiansborg i forlængelse af nedennævnte konference. Du kan deltage i prisoverrækkelsen (det er gratis). Du kan deltage i konferencen. Det koster 200 kr.), eller i begge arrangementer. I alle tilfælde skal du sende en mail med navn, adresse, titel og evt. organisation (Modersmål-Selskabet) til Jeanette Suell Sørensen, jss@klf.dk, eller ringe på 8726 3537. Skriv „Tilmelding til konference/prisoverrækkelse“ i emnefeltet. Program: 14:30 Dørene åbnes. 15:00 Per Vers optræder. 15:30 Overrækkelse af Modersmål-Prisen 2016. 16:30 Tak for i dag.

Konference: Sprogets magt – Kulturen i sproget, sproget i kulturen

Mediebrugerorganisationen KLF, Kirke & Medier inviterer den 16. september 2016 til en konference om sproget i medierne på Christiansborg.

Program:

- 9:00 Velkomst ved KLF, Kirke & Mediers landsformand Henning Bjerg Mikkelsen.
- 9:05 Kultur- og Kirkeminister Bertel Haarder: Sproget, kirken og medierne.
- 9:25 Introduktion til dagens tema ved landsstyrelsesmedlem og formand for Sammenslutningen af Lyttere og Seere, Kim Borregaard Eriksen.
- 9:30 Eder og forbandelse i et sproghistorisk perspektiv – og deres funktion i medierne ved adjunkt Marianne Rathje, Syddansk Universitet.
- 10:20 Kaffepause.
- 10:40 Sproget på DR P3 ved stud. mag. Marlene Ullerlund Madsen, Syddansk Universitet.
- 11:30 Danmarks Radios sprogpolitik ved etikredaktør Inger Bach.
- 12:00 Frokost i Snapstinget.
- 13:00 Causeri over mediesprog ved forfatter, journalist og cand. mag. Julie Fabricius
- 13:15 Politisk paneldebat. Journalist og forfatter Kurt Strand er ordstyrer.
- 14:30 Kaffe og tak for i dag – dørene åbnes til Modersmål-Selskabets prisarrangement

Deltagelse koster kun 200 kr., som vil blive opkrævet kontant på dagen, eller Mobile Pay. Prisen inkluderer frokost i Snapstinget. Tilmelding er bindende og skal ske senest 2. september 2016.

Læs mere på Modersmål-Selskabets hjemmeside

<https://www.modersmaalselskabet.dk/konference-og-overraekkelser-af-modersmaal-prisen-2016/>

AFSENDER
MODERSMÅL-SELKABET
Wind
Mylius Erichsens Allé 27
2900 Hellerup

Returneres ved varig adresseændring

B